

ТЕМА 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

План

1. Правове регулювання доступу до інформації.
2. Державні електронні інформаційні ресурси.
3. Офіційні веб-сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування: механізми доступу до публічної інформації.
4. Інформація з обмеженим доступом: види, правові засади захисту.
5. Особливості правового регулювання режиму секретності. Поняття та правовий режим державної таємниці.

Мета: систематизувати знання з питань змісту та структури інформаційних правовідносин, видів інформації та правових режимів доступу до неї; ознайомити з інституційними та законодавчими механізмами захисту публічної інформації, державної таємниці та службової інформації; охарактеризувати основні проблеми, що виникають у процесі забезпечення доступу до інформації та дотримання режиму секретності; ознайомити з міжнародними та національними стандартами у сфері обмеження доступу до інформації і захисту національної безпеки.

Перелік ключових термінів і понять з теми: баланс публічного та приватного інтересу; публічні електронні реєстри; доступ до інформації; державні інформаційні ресурси; інформаційні обмеження; інформаційна безпека; збирання, використання, поширення, обіг інформації; звернення, заява, скарга; публічна інформація; відкрита інформація, інформація з обмеженим доступом, конфіденційна, таємна, службова інформація.

1. Правове регулювання доступу до інформації.

Відповідно до статті 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [1]. Це положення є фундаментальною конституційною гарантією реалізації свободи інформації та визначає загальні межі інформаційної свободи особи в демократичному суспільстві. Конституційний зміст права на інформацію був предметом офіційного тлумачення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням

Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України. У пункті 4 мотивувальної частини Рішення Суд зазначив, що зазначеним конституційним положенням відповідають приписи Цивільного кодексу України, якими встановлено, що фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію (абзац перший частини першої статті 302 ЦК України) [2].

Конституційне та цивільно-правове регулювання права особи на інформацію узгоджується з міжнародно-правовими стандартами у сфері прав людини. Так, відповідно до пункту 2 статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір.

Однією з ключових гарантій реалізації конституційних прав на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації є законодавче закріплення права кожного на доступ до інформації. Відповідно до статті 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації», таке право забезпечується шляхом:

- систематичного та оперативного оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях;
- розміщення інформації на офіційних веб-сайтах у мережі Інтернет;
- оприлюднення інформації на інформаційних стендах;
- надання інформації на запити;
- використання будь-яких інших способів, що не суперечать законодавству.

Разом з тим частина третя статті 34 Конституції України встановлює, що здійснення прав на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Таке конституційне обмеження узгоджується з пунктом 2 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року, відповідно до якого при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати лише таких обмежень, які

встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших осіб та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Ст. 3 Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів також визначає, що право доступу до офіційних документів все ж може обмежуватися державою. Але такі обмеження повинні бути чітко встановлені у законі, та мають бути необхідними у демократичному суспільстві і бути пропорційними цілям захисту: національної безпеки, оборони та міжнародних відносин; громадської безпеки; попередження, розслідування та судового переслідування кримінальної діяльності; дисциплінарного розслідування; перевірки, контролю та нагляду з боку державних органів; приватного життя та інших законних приватних інтересів; комерційних та інших економічних інтересів; економічної, монетарної політики і політики обмінного курсу держави; рівності сторін у судовому провадженні та ефективного здійснення правосуддя; навколишнього середовища; обговорень всередині державного органу або між такими органами стосовно вивчення питання.

Таким чином, *Конституція України визначає вичерпний перелік підстав*, за наявності яких законами України може передбачатися обмеження прав особи на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації. Це положення конкретизується в абзаці другому статті 5 Закону України «Про інформацію», відповідно до якого реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, а також права та інтереси юридичних осіб. Право на інформацію, закріплене Конституцією України, деталізується у спеціальному законодавстві, зокрема в Законах України «Про звернення громадян», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» та інших нормативно-правових актах.

Ст. 5 Закону України «Про інформацію» встановлює, що кожен має право на інформацію, яке передбачає можливість її вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту, необхідних для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів [3]. Водночас Закон підкреслює, що реалізація цього права не повинна порушувати права інших осіб. Закон України «Про інформацію» також закріплює основні принципи інформаційних відносин (ст. 2), до яких належать: гарантованість права на інформацію; відкритість і доступність інформації; свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя. Відповідно до ст. 7 Закону право на інформацію

охороняється законом, а держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації. Ніхто не може обмежувати права особи у виборі форм і джерел одержання інформації, за винятком випадків, прямо передбачених законом. Крім того, суб'єкт інформаційних відносин має право вимагати усунення будь-яких порушень свого права на інформацію.

Види інформації за порядком доступу (режимом доступу)

Відповідно до ст. 20 Закону України «Про інформацію» за порядком доступу інформація поділяється на *відкриту інформацію* та *інформацію з обмеженим доступом*. При цьому законодавець закріплює презумпцію відкритості інформації, відповідно до якої будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом.

2. Державні електронні інформаційні ресурси.

Термін «ресурси» (від франц. *ressource* - «допоміжні засоби») традиційно розуміється як запаси, джерела або можливості, які можуть бути використані в разі потреби. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р, визначає *інформаційний ресурс* як систематизовану інформацію або знання, що мають цінність у певній предметній області та можуть бути використані людиною у своїй діяльності для досягнення визначеної мети.

Уперше на законодавчому рівні поняття «інформаційні ресурси» було закріплено у ст. 1 Закону України від 04.02.1998 р. «Про Національну програму інформатизації», де вони розглядалися як сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо). Чинний Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX «Про Національну програму інформатизації» істотно розширює та конкретизує це поняття, визначаючи *електронні інформаційні ресурси* як систематизовані відомості і дані, створені, оброблені та збережені в електронній формі за допомогою технічних засобів та/або програмних продуктів.

Аналіз нормативно-правових актів свідчить про поетапну еволюцію змісту поняття «*державні інформаційні ресурси*» та поступове ускладнення його правової конструкції. Так, у березні 2014 року до законодавства України було внесено визначення, відповідно до якого *державні інформаційні ресурси* це інформація, яка перебуває у володінні державних органів, військових формувань, а також інформація, створення якої передбачено законодавством та яка обробляється фізичними або юридичними особами відповідно до наданих їм повноважень суб'єктами владних повноважень [6].

Подальший розвиток цього підходу закріплено у новій редакції Закону України від 09.04.2014 р. № 1194-VII «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», де *державні інформаційні ресурси* визначено як систематизовану інформацію, доступну за допомогою інформаційних технологій, право на володіння, використання або розпорядження якою належить державним органам, військовим формуванням, державним підприємствам, установам та організаціям, а також інформацію, створення якої передбачено законодавством і яка обробляється фізичними або юридичними особами в межах наданих їм повноважень.

Як зазначають А. Марущак, С. Петров у дослідженні «Зміст поняття «державні інформаційні ресурси» дослідники питань електронного урядування виділяють чотири основні групи принципів організації національних електронних інформаційних ресурсів: принципи організації державних е-ІР (для державної служби), принципи організації громадянських е-ІР (для громадян), принципи організації підприємницьких (бізнесу) е-ІР (для юридичних осіб), принципи організації е-ІР для міжнародної спільноти (Інтернетресурси) [4, с. 130].

Перейдемо безпосередньо до розгляду змісту поняття «державні електронні інформаційні ресурси». У 2011 році у Положенні про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, було внесено зміни, згідно з якими «державні електронні інформаційні ресурси» визначалися як «відображена та задокументована в електронному вигляді інформація, необхідність захисту якої визначено законодавством». Видову характеристику державних ресурсів у системі національних електронних інформаційних ресурсів було закріплено у Положенні про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, аналізуючи яке виокремлюємо такі види державних електронних інформаційних ресурсів: кадастри, державні та інші обов'язкові класифікатори, а також інформаційні системи, які забезпечують їх функціонування та використовують інформацію з них. Зазначені нормативно-правові акти втратили чинність.

З метою запровадження електронної інформаційної взаємодії Постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 (у редакції Постанови КМУ від 10.05.2018 р. № 357) [5] визначено перелік *пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів*, до яких, зокрема, належать:

- Державний земельний кадастр
- Державний реєстр актів цивільного стану громадян
- Державний реєстр виборців

– Державний реєстр загальнообов’язкового державного соціального страхування

– Державний реєстр обтяжень рухомого майна

– Державний реєстр речових прав на нерухоме майно

– Державний реєстр фізичних осіб - платників податків

– Електронна система охорони здоров’я

– Єдина державна електронна база з питань освіти

– Єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ

– Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги

– Єдиний державний демографічний реєстр

– Єдиний державний реєстр Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників

– Єдиний державний реєстр судових рішень

– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

– Єдиний реєстр довіреностей

– Єдиний реєстр документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об’єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів

– Єдиний реєстр об’єктів державної власності

– Реєстр платників податку на додану вартість.

Закон України від 18.11.2021 р. № 1907-ІХ «Про публічні електронні реєстри» [6] встановлює правові, організаційні та фінансові засади створення і функціонування публічних електронних реєстрів з метою захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Відповідно до ст. 5 цього Закону, об’єктами публічних електронних реєстрів є інформація про

1) фізичних осіб, юридичних осіб та об’єднання фізичних та/або юридичних осіб;

2) землі та земельні ділянки із розташованими на них об’єктами нерухомого майна;

3) окремі спеціальні статуси фізичних осіб та їх об’єднання, юридичних осіб, громадських формувань;

4) події;

5) сертифікати, ліцензії, декларації, повідомлення, дозволи, інші документи дозвільного характеру;

6) природні ресурси;

7) правові режими використання і забудови територій та окремих об'єктів;

8) рухоме майно, що відповідно до закону є об'єктом державного обліку;

9) майнові та немайнові права, їх обмеження та обтяження;

10) нормативно-правові акти, нормативні акти та документи технічного характеру, судові рішення, виконавчі документи, інші документи та їх реквізити, довіреності;

11) об'єкти будівництва та закінчені будівництвом об'єкти;

12) іншу інформацію, визначену цим Законом або іншим актом законодавства, згідно з якими створено відповідні реєстри.

Система реєстрів включає сукупність реєстрів, що функціонують та взаємодіють для створення, зберігання, оброблення та використання інформації під час провадження дозвільної діяльності, надання адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, провадження іншої управлінської діяльності та здійснення державного регулювання.

До системи реєстрів належать:

1) базові реєстри;

2) інші реєстри;

3) визначені законом реєстри саморегулювальних організацій.

До базових реєстрів належать реєстри, що забезпечують одноразовий збір інформації про об'єкт реєстру (його правовий статус) з метою багаторазового використання як юридично обов'язкової, достовірної та актуальної інформації про такий об'єкт реєстру (його правовий статус) в інших реєстрах та/або національних електронних інформаційних ресурсах під час провадження дозвільної діяльності, наданні адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, провадження іншої управлінської діяльності та здійснення державного регулювання, вичерпний перелік яких встановлюється цим Законом.

До базових реєстрів належать:

1) Єдиний державний демографічний реєстр;

2) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;

3) Державний земельний кадастр;

4) Єдиний державний реєстр транспортних засобів;

5) Реєстр будівель та споруд;

6) Єдиний державний реєстр адрес;

7) Державний реєстр речових прав на нерухоме майно.

До інших реєстрів належать реєстри, держателями яких є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права, визначені законом, та які містять інформацію про окремі спеціальні статуси особи, про сертифікати, ліцензії, декларації, повідомлення, інші документи дозвільного характеру; про природні ресурси; про правові режими використання та забудови територій та окремих об'єктів; про рухоме майно, що відповідно до закону є об'єктом державного обліку; про майнові та немайнові права, їх обмеження та обтяження; про нормативно-правові акти, нормативні акти та документи технічного характеру, судові рішення, виконавчі документи, довіреності та про інші об'єкти, які відповідно до закону є об'єктами державного обліку, але не належать до об'єктів базових державних реєстрів, інші державні інформаційні ресурси.

Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів (НРЕІР) – це державний репозитарій, створений для обліку всіх електронних інформаційних ресурсів держави: електронних реєстрів, кадастрів, класифікаторів, а також інформаційних систем, які забезпечують їх функціонування та використовують інформацію з них. Запровадження реєстру покликане нормалізувати перелік інформації у державних базах даних та не допустити створення джерел-дублів первинної інформації про об'єкти державної реєстрації. НРЕІР є невід'ємною складовою системи інтегрованості країни й забезпечує організаційну підтримку «Трембіти». Реєстр також має забезпечити електронний процес погодження та отримання доступу до держреєстрів шляхом укладання відповідної е-угоди між постачальником даних, їх отримувачем і тримачем НРЕІР. НРЕІР створений відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 10.05.2018 р. № 357 «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів».

Постановою Кабінету Міністрів України від 01.09.2023р. № 969 «Про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів» затверджено порядок [ведення Реєстру публічних електронних реєстрів, технічний опис \(специфікацію\) програмно-апаратних засобів Реєстру публічних електронних реєстрів, перелік класифікаторів, довідників, технічних специфікацій тощо, які є обов'язковими до використання в публічних електронних реєстрах](#) [7], відповідно до якого:

Реєстр реєстрів - державна інформаційно-комунікаційна система, призначена для формування переліку шляхом реєстрації інформації про публічні електронні реєстри, державні та інші обов'язкові для використання класифікатори, довідники, технічні специфікації тощо (далі - класифікатори), а також інформаційно-комунікаційні системи, які забезпечують функціонування

публічних електронних реєстрів та/або отримують інформацію з них в порядку електронної інформаційної взаємодії.

Держателем Реєстру реєстрів є Мінцифри. Власником Реєстру реєстрів та виключних майнових прав на його програмне забезпечення є держава в особі Мінцифри. Публічними реєстраторами Реєстру реєстрів є посадові особи або особи, які перебувають у трудових відносинах з держателем Реєстру реєстрів. Створювачами реєстрової інформації Реєстру реєстрів (далі - створювачі) є:

- щодо публічних електронних реєстрів - держателі публічних електронних реєстрів в особі їх керівників або уповноважених осіб, які перебувають у трудових відносинах з держателями публічних електронних реєстрів;

- щодо інформаційно-комунікаційних систем - власники відповідних систем в особі їх керівників або уповноважених ними осіб, які перебувають у трудових відносинах з власниками відповідних систем;

- щодо державних інформаційних ресурсів та електронних інформаційних ресурсів (далі - інформаційні ресурси) - власники інформаційних ресурсів в особі їх керівників або уповноважених ними осіб, які перебувають у трудових відносинах з власниками інформаційних ресурсів.

Об'єктами Реєстру реєстрів є інформація про:

- 1) публічні електронні реєстри;
- 2) публічні електронні реєстри, інформаційно-комунікаційні системи яких ще не створені;
- 3) інформаційно-комунікаційні системи, які забезпечують функціонування та/або отримують інформацію з публічних електронних реєстрів у порядку електронної інформаційної взаємодії;
- 4) інформаційні ресурси;
- 5) державні та інші обов'язкові для використання класифікатори.

На сучасному етапі в Україні нараховується близько 350 реєстрів. Обмін даними між ними здійснюється з 2019 року через систему «Трембіта».

3. Офіційні веб-сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування: механізми доступу до публічної інформації.

Призначенням офіційного веб-сайту органу державної влади або органу місцевого самоврядування є поширення публічної інформації. Веб-сайт є найбільш ефективним та оперативним способом надання інформації за допомогою мережі Інтернет. На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства уявити собі орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, який не має власного офіційного веб-сайту, практично

неможливо. Відповідно до міжнародних зобов'язань України, принципів демократичного врядування та положень Конституції України, держава зобов'язана забезпечити доведення до відома громадян інформації про діяльність органів публічної влади з метою гарантування їх участі в управлінні державними справами. Саме з цією метою прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють питання створення, функціонування та інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів, насамперед органів виконавчої влади.

Своєчасна, оперативна, повна та достовірна інформація, що надається публічними органами через їхні офіційні веб-сайти, є запорукою ефективної взаємодії громадян з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також важливим інструментом вирішення актуальних суспільно значущих питань.

Формування правових засад функціонування офіційних веб-сайтів органів державної влади розпочалося з прийняттям Указів Президента України: від 31 липня 2000 р. № 928 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні»; від 17 травня 2001 р. № 325 «Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади».

З метою реалізації зазначених указів, поліпшення умов для розвитку демократії, забезпечення гласності та відкритості діяльності органів виконавчої влади Постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 31 (у редакції постанови КМУ від 13.09.2024 р. № 1066) затверджено Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади.

Зазначеним Порядком встановлено, що оприлюднення інформації у мережі Інтернет здійснюється з метою: підвищення ефективності та прозорості діяльності органів виконавчої влади; впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність органів публічної влади; надання інформаційних та інших послуг громадськості; забезпечення впливу громадськості на процеси, що відбуваються у державі. Оприлюднення інформації здійснюється шляхом розміщення та постійного оновлення інформації на офіційних веб-сайтах (веб-порталах) відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та зазначеного Порядку.

Відповідно до Порядку, на офіційному веб-сайті (веб-порталі) міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади розміщується, зокрема, така інформація:

- найменування органу;
- основні завдання та нормативно-правові засади діяльності;
- структура та керівництво органу;

- прізвища, імена та по батькові керівників;
- місцезнаходження апарату та територіальних органів;
- основні функції структурних підрозділів і контактні дані їх керівників;
- нормативно-правові акти з питань компетенції органу;
- плани підготовки проєктів регуляторних актів та звіти про їх результативність;
- відомості про регуляторну діяльність;
- перелік і порядок надання адміністративних послуг;
- інформація про взаємодію з громадськими радами;
- відомості про проведення консультацій з громадськістю;
- зразки документів для звернення громадян;
- розпорядок роботи та графік прийому керівництва;
- підприємства, установи та організації сфери управління;
- цільові програми;
- відомості про публічні закупівлі;
- державні інформаційні ресурси з питань компетенції органу;
- поточні та заплановані заходи;
- відомості про вакансії.

На офіційному веб-сайті обов'язково розміщується адреса електронної пошти структурного підрозділу, відповідального за приймання та реєстрацію вхідної кореспонденції. Не допускається розміщення інформації, поширення якої заборонено законодавством, а також реклами (крім соціальної), у тому числі політичної реклами.

Інформація на офіційних веб-сайтах органів виконавчої влади подається українською мовою, а за потреби - англійською мовою та мовами національних меншин. Обсяг інформації, що підлягає перекладу, визначається відповідним органом виконавчої влади.

Офіційні веб-сайти повинні бути доступними для осіб з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення та інтелектуального розвитку, а також для осіб з комбінованими порушеннями. Технічні завдання на створення або модернізацію веб-сайтів мають відповідати вимогам, установленим у додатку до Порядку та постанові Кабінету Міністрів України від 21.07.2023 р. № 757 «Деякі питання доступності інформаційно-комунікаційних систем та документів в електронній формі».

Функціонування офіційних веб-сайтів органів державної влади здійснюється відповідно до положень про них, що затверджуються керівниками відповідних публічних органів.

У 2025 році в межах проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» [8] проведено моніторинг базової веб-доступності 100 веб-сайтів органів державної влади, зокрема веб-ресурсів Кабінету Міністрів України, Президента України, Верховної Ради України, міністерств, центральних органів виконавчої влади, державних електронних сервісів та реєстрів, зокрема:

1. <https://www.kmu.gov.ua/> Сайт Кабінету Міністрів
2. <https://www.president.gov.ua/> Офіційне інтернет представництво Президента України
3. <https://www.rada.gov.ua/> Офіційний веб портал Верховної ради України
4. <https://ssu.gov.ua/> Сайт Служби безпеки України
5. <https://bank.gov.ua/> Сайт Національного банку України
6. <https://minagro.gov.ua> Міністерство аграрної політики та продовольства
7. <https://mev.gov.ua> Міністерство енергетики України.
8. <https://minre.gov.ua/> Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій
9. <https://mms.gov.ua/> Міністерство молоді та спорту України
10. <https://thedigital.gov.ua/> Міністерство цифрової трансформації України
11. <https://www.me.gov.ua/> Міністерство економіки України
12. <http://mvs.gov.ua/> Міністерство внутрішніх справ України
13. <https://mepr.gov.ua/> Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
14. <https://mfa.gov.ua/> Міністерство закордонних справ України
15. <https://mtu.gov.ua/> Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
16. <https://mkpr.gov.ua/> Міністерство культури та інформаційної політики України
17. <https://www.mil.gov.ua/> Міністерство оборони України
18. <https://mon.gov.ua/ua> Міністерство освіти і науки України
19. <https://moz.gov.ua/> Міністерство охорони здоров'я України
20. <https://dsp.gov.ua/> Державна служба України з питань праці
21. <https://www.msp.gov.ua/> Міністерство соціальної політики України
22. <https://mva.gov.ua/> Міністерство у справах ветеранів України
23. <https://mof.gov.ua/uk> Міністерство фінансів України
24. <https://minjust.gov.ua/> Міністерство юстиції України

25. <https://mspu.gov.ua> Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України
 26. <https://id.gov.ua/> Інтегрована система електронної ідентифікації
 27. <https://data.gov.ua/> Єдиний державний вебпортал відкритих даних
 28. <https://diia.gov.ua> Загальнодержавний сервіс Дія.
 29. <https://osvita.diia.gov.ua> Дія. Освіта
 30. <https://business.diia.gov.ua> Дія.Бізнес
 31. <https://court.gov.ua/fair/> Пошук судових справ
 32. <https://guide.diia.gov.ua/> Гід з державних послуг
 33. <https://center.diia.gov.ua/> Дія.Центр
 34. <https://city.diia.gov.ua/> Дія.City
 35. [https://e.land.gov.ua/ services](https://e.land.gov.ua/services) Вебресурс електронних послуг
- Держгеокадастру
36. <https://cabinet.tax.gov.ua/> Електронний кабінет платника податків
- ДПС
37. <https://asvprweb.minjust.gov.ua/#/search-debtors> Пошук виконавчих проваджень
38. [https://portal.pfu.gov.ua/ sidebar/Templates/Default](https://portal.pfu.gov.ua/sidebar/Templates/Default) Портал електронних послуг ПФУ
 39. <https://rezerv.gov.ua/> Державне агентство резерву України
 40. <https://policy.mtsbu.ua/> Перевірка чинності страхового полісу
- ОСАГО
41. <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/> Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення
 42. <https://legalaids.gov.ua/> Безоплатна правнича допомога
 43. <https://fiu.gov.ua> Державний фінмоніторинг
 44. <https://e-services.davr.gov.ua> Портал електронних послуг, Державне агентство водних ресурсів України
 45. <https://e-services.msp.gov.ua/> Призначення допомоги при народженні дитини
 46. <https://wanted.mvs.gov.ua/passport/> Перевірка паспорта в базі викрадених або втрачених
 47. [https://dmsu.gov.ua/ services/online.html](https://dmsu.gov.ua/services/online.html) Запис до електронної черги онлайн
 48. <https://bf.diia.gov.ua/> Дія.Безбар'єрність
 49. <https://www.spfu.gov.ua/> Фонд державного майна України
 50. [https://dpsu.gov.ua/ua/ map](https://dpsu.gov.ua/ua/map) Інтерактивна мапа пунктів пропуску/КППВ

51. <https://lms.e-school.net.ua/> Всеукраїнська школа онлайн
52. <https://registry.edbo.gov.ua/> Реєстр суб'єктів освітньої діяльності
53. <https://e-services.dsns.gov.ua/> Портал електронних послуг ДСНС
54. <https://nszu.gov.ua/> Національна служба здоров'я України
55. <https://spending.gov.ua/> login Єдиний вебпортал використання публічних коштів
56. <https://acskidd.gov.ua/manage-certificates> Повторне (дистанційне) формування сертифікатів за електронним запитом
57. <https://czo.gov.ua/verify> Онлайн сервіс перевірки кваліфікованого електронного підпису чи печатки для електронних документів
58. <https://nads.gov.ua/> Національне агентство України з питань державної служби
59. <https://info.edbo.gov.ua/edu-documents/> Реєстр документів про освіту
60. <https://dsns.gov.ua/> ДСНС
61. <https://id.court.gov.ua/> Електронний суд
62. <https://online.minjust.gov.ua/dokumenty/choise> Онлайн будинок юстиції
63. <https://wanted.mvs.gov.ua/searchtransport/> Транспортні засоби у розшуку
64. <https://petition.president.gov.ua/> Електронні петиції, представництво Президента України
65. <https://itd.rada.gov.ua/services/Account/LogOn?returnUrl=%2Fservices%2FPetition%2FCreate> Електронні сервіси ВРУ
66. <http://www.drlz.com.ua/> Реєстр лікарських засобів
67. <https://nabu.gov.ua/> Національне антикорупційне бюро України
68. <https://reyestr.court.gov.ua/> Єдиний державний реєстр судових рішень
69. <https://ek-cbi.msp.gov.ua/> Електронний кабінет особи з інвалідністю
70. <https://www.npu.gov.ua/> Національна поліція України
71. <https://ern.minjust.gov.ua/pages/default.aspx> Єдиний реєстр нотаріусів
72. <https://apostille.minjust.gov.ua/> Єдиний реєстр апостилів
73. <https://passport.org.ua/services> Послуги Центрів «Паспортний сервіс»
74. <https://e-construction.gov.ua/> Портал державної електронної системи у сфері будівництва
75. <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search> Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (безкоштовний пошук)
76. <https://grants.vzaimo.dii.gov.ua/> Простір електронних конкурсів.

Також було здійснено аналіз веб-доступності офіційних веб-сайтів обласних державних адміністрацій та підготовлено аналітичний звіт із визначенням основних недоліків, що потребують усунення.

Для прикладу зупинимося на аналізі веб-сайту Верховної Ради України. Так, Розпорядженням Голови Верховної Ради України від 31.01.2022 р. № 21 «Про деякі питання функціонування офіційного веб-сайту та інших веб-ресурсів Верховної Ради України» [9] затверджено:

- 1) [Положення про офіційний веб-сайт та інші веб-ресурси Верховної Ради України](#);
- 2) [Структуру інформації на головній сторінці офіційного веб-сайту Верховної Ради України](#) ;
- 3) [Технологічну схему інформаційного наповнення веб-ресурсів Верховної Ради України](#)

Положення про офіційний сайт та інші веб-ресурси Верховної Ради України визначає статус офіційного веб-сайту та інших веб-ресурсів Верховної Ради України як інформаційного ресурсу, що забезпечує діяльність електронного парламенту.

Веб-ресурси Верховної Ради України - сукупність програмних, інформаційних та медійних засобів, логічно пов'язаних між собою, що розміщені на серверах Верховної Ради України. До веб-ресурсів Верховної Ради України належать офіційний веб-сайт Верховної Ради України, веб-сайти і веб-сторінки органів Верховної Ради України та структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України, бази даних, пошукові системи та інші сервіси Верховної Ради України (які працюють окремо та як складові офіційного веб-сайту Верховної Ради України, у тому числі через прикладний програмний інтерфейс у форматі відкритих даних). Головна сторінка офіційного веб-сайту Верховної Ради України - сторінка офіційного веб-сайту Верховної Ради України, що першочергово відкривається за адресою www.rada.gov.ua.

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України - головний веб-ресурс Верховної Ради України, призначений для інтеграції даних про роботу Верховної Ради України, що складається з головної сторінки офіційного веб-сайту Верховної Ради України, веб-сайтів і веб-сторінок органів Верховної Ради України, структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України, сторінок баз даних, пошукових систем та інших сервісів Верховної Ради України і працює на спільних програмно-апаратних засобах для забезпечення функціонування електронного парламенту. Публічна інформація, розміщена на офіційному веб-сайті та інших веб-ресурсах Верховної Ради України, є офіційним джерелом інформації.

4. Інформація з обмеженим доступом: види, правові засади захисту.

Згідно зі ст. 21 Закону України «Про інформацію», *до інформації з обмеженим доступом належать* конфіденційна, таємна та службова інформація.

Конфіденційною інформацією є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, а також інформація, визнана конфіденційною на підставі закону (ч.2 ст. 21 Закону України «Про інформацію»). Конфіденційна інформація може поширюватися лише за згодою відповідної особи або в інших випадках, передбачених законом. *Конфіденційна інформація була предметом офіційного тлумачення Конституційного Суду України, зокрема:*

Медична інформація, тобто свідчення про стан здоров'я людини, історію її хвороби, про мету запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, в тому числі і про наявність ризику для життя і здоров'я, за своїм правовим режимом належить до конфіденційної, тобто інформації з обмеженим доступом. Лікар зобов'язаний на вимогу пацієнта, членів його сім'ї або законних представників надати їм таку інформацію повністю і в доступній формі.

В особливих випадках, як і передбачає частина третя статті 39 Основ законодавства України про охорону здоров'я, коли повна інформація може завдати шкоди здоров'ю пацієнта, лікар може її обмежити. У цьому разі він інформує членів сім'ї або законного представника пацієнта, враховуючи особисті інтереси хворого. Таким же чином лікар діє, коли пацієнт перебуває у непритомному стані.

У випадках відмови у наданні або навмисного приховування медичної інформації від пацієнта, членів його сім'ї або законного представника вони можуть оскаржити дії чи бездіяльність лікаря безпосередньо до суду або, за власним вибором, до медичного закладу чи органу охорони здоров'я.

Правила використання відомостей, що стосуються лікарської таємниці - інформації про пацієнта, на відміну від медичної інформації - інформації для пацієнта, встановлюються статтею 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я та частиною третьою статті 46 Закону України "Про інформацію" (*пункт 2 резолютивної частини*) Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України "Про інформацію" та статті 12 Закону України "Про прокуратуру" (справа К.Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 року № 5-зп/1997).

Вирішуючи питання **щодо конфіденційності інформації про особу, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів**

місцевого самоврядування, та членів її сім'ї, Конституційний Суд України виходить з такого, що належність інформації про фізичну особу до конфіденційної визначається в кожному конкретному випадку. Перебування особи на посаді, пов'язаній зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування, передбачає не тільки гарантії захисту прав цієї особи, а й додаткові правові обтяження. Публічний характер як самих органів – суб'єктів владних повноважень, так і їх посадових осіб вимагає оприлюднення певної інформації для формування громадської думки про довіру до влади та підтримку її авторитету у суспільстві (*абзац перший підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини*) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012.

Аналізуючи питання щодо *поширення інформації про сімейне життя особи, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування*, Конституційний Суд України враховує, що така інформація зазвичай стосується не лише цієї особи, а й інших осіб, зокрема членів її сім'ї, яким Конституція України теж гарантує право на невтручання в їх особисте і сімейне життя, крім випадків, визначених законом. Тому поширення даних про таких фізичних осіб – членів сім'ї, що можуть стати відомими в результаті поширення інформації про саму посадову особу, крім випадків, визначених законом, може призвести до порушення їх конституційних прав, зашкодити гідності, честі, діловій репутації тощо. Застереження щодо недопущення порушення конституційних прав членів сімей посадових осіб Конституційний Суд України висловив у Рішенні від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010.

Таким чином, Конституційний Суд України, даючи офіційне тлумачення частин першої, другої статті 32 Конституції України, вважає, що *інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї)* - це будь-які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а саме: національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, матеріальний стан, адреса, дата і місце народження, місце проживання та перебування тощо, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами, зокрема членами сім'ї, а також відомості про події та явища, що відбувалися або відбуваються у побутовому, інтимному, товариському, професійному, діловому та інших сферах життя особи, за винятком даних стосовно виконання повноважень особою, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого

самоврядування. Така інформація про фізичну особу та членів її сім'ї є конфіденційною і може бути поширена тільки за їх згодою, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (*абзаци четвертий, п'ятий підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини*) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012.

Положення частини другої статті 32 Основного Закону України передбачають **вичерпні підстави можливого правомірного втручання в особисте та сімейне життя особи** (в тому числі й тієї, яка займає посаду, пов'язану з функціями держави або органів місцевого самоврядування, та членів її сім'ї). Такими підставами є: згода особи на збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації стосовно неї, а також, у разі відсутності такої згоди, випадки, визначені законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Даючи офіційне тлумачення положень частин першої, другої статті 32 Конституції України у системному зв'язку з частиною другою статті 34 цієї Конституції, Конституційний Суд України дійшов висновку, що збирання, зберігання, використання та поширення державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами конфіденційної інформації про особу без її згоди є втручанням в її особисте та сімейне життя, яке допускається винятково у визначених законом випадках і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (*абзаци третій, четвертий пункту 5 мотивувальної частини*) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012.

В Україні заборонена цензура (частина третя статті 15 Конституції України). Під цензурою слід розуміти контроль з боку інститутів публічної влади за змістом та розповсюдженням інформації з метою захисту інформаційного простору, тобто прями або опосередковані дії держави, спрямовані на обмеження чи навіть заборону поширення інформації, яку вона вважає шкідливою чи не потрібною для суспільства (*абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини*) Рішення Конституційного Суду України (Перший сенат) у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини

четвертої статті 42 Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 22 січня 2020 року [№ 1-р\(І\)/2020](#).

Таким чином, **право особи на доступ до інформації, гарантоване статтею 34 Конституції України, не є абсолютним і може підлягати обмеженням**. Такі обмеження мають бути винятками, які передбачені законом, переслідувати одну або декілька законних цілей і бути необхідними у демократичному суспільстві. У разі обмеження права на доступ до інформації законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію вказаного права і не порушувати сутнісного змісту такого права (абзац восьмий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини). Рішення Конституційного Суду України (Перший сенат) у справі за конституційною скаргою Плескача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини четвертої статті 42 Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 22 січня 2020 року [№ 1-р\(І\)/2020](#).

Таємна інформація - це інформація, доступ до якої обмежується відповідно до ч. 2 ст.6 Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю (ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Закон України від 21.01.1994 р.№ 3855- XII «Про державну таємницю» регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України. Цим законом визначено термін **державна таємниця (секретна інформація)** - вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

До таємниць, пов'язаних із професійною діяльністю належать:

– **адвокатська таємниця** - будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» підстав) звертався

до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності (ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»);

– **банківська таємниця** - інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам під час надання послуг банку (ст. 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність»);

– **військова таємниця** - відомості військового характеру, предмети, документи або матеріали, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю (ст. 422 Кримінального кодексу України);

– **журналістська таємниця** - журналіст має право на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду (п. 11 ст. 26 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»);

– **комерційна таємниця** - інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці (ст. 505 Цивільного кодексу України);

– **лікарська таємниця** - медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. Під час використання інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, у тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта (ст. 40 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»);

– **нотаріальна таємниця** - сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в

тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо (ст. 8 Закону України «Про нотаріат»).

- **розвідувальна таємниця** - вид таємної інформації, що охоплює відомості та дані, отримані або створені розвідувальними органами України під час виконання покладених на ці органи завдань та здійснення функцій, визначених Законом України «Про розвідку», розголошення яких може завдати шкоди функціонуванню розвідки і доступ до яких обмежено відповідно до Закону України «Про розвідку» в інтересах національної безпеки України (ст. 1 Закону України «Про розвідку»);

- **завдання сертифікаційної роботи зовнішнього незалежного оцінювання** належить до інформації з обмеженим доступом з моменту створення набору завдань сертифікаційної роботи зовнішнього незалежного оцінювання та до моменту його санкціонованого використання особами, що проходять зовнішнє незалежне оцінювання. У разі потреби спеціально уповноважена державою установа (організація) може відносити зміст завдань сертифікаційної роботи до інформації з обмеженим доступом на більш тривалий період часу (п. 8 ст. 45 Закону України «Про вищу освіту»);

- **таємниця досудового розслідування** – відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим. Слідчий, прокурор попереджає осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування, у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу (ст. 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України));

- **таємниця наради суддів** - під час ухвалення вироку ніхто не має права перебувати в нарадчій кімнаті (нарадча кімната - приміщення, спеціально призначене для ухвалення судових рішень), крім складу суду, який здійснює судовий розгляд. Суд наділено правом перервати нараду лише для відпочинку у настанням нічного часу. Під час перерви судді не можуть спілкуватися з особами, які брали участь у кримінальному провадженні. Судді не мають права розголошувати хід обговорення та ухвалення вироку в нарадчій кімнаті (ст. 367 КПК України);

- **таємниця нарадчої кімнати** - під час ухвалення судового рішення ніхто не має права перебувати в нарадчій кімнаті, крім складу суду, який розглядає справу. Під час перебування в нарадчій кімнаті суддя не має права розглядати інші судові справи. Судді не мають права розголошувати хід обговорення та ухвалення рішення у нарадчій кімнаті (ст. 245 Цивільного

процесуального кодексу України, ст. 228 Кодексу адміністративного судочинства України);

- **таємниця сповіді** – кожному громадянину в Україні гарантується право на свободу совісті, ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних ними під час сповіді віруючих (ст. 3 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»);

- **таємниця усиновлення** - особа має право на таємницю перебування на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її розгляду, рішення суду про усиновлення. Дитина, яка усиновлена, має право на таємницю, в тому числі і від неї самої, факту її усиновлення (ст. 226 Сімейного кодексу України).

Службова інформація, згідно зі ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», включає інформацію, що міститься у внутрішній службовій кореспонденції суб'єктів владних повноважень, а також інформацію, зібрану в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності та у сфері оборони держави, яка не віднесена до державної таємниці. [Перелік відомостей](#), що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі.

5. Особливості правового регулювання режиму секретності. Поняття та правовий режим державної таємниці.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про державну таємницю», *режим секретності* - це встановлений відповідно до вимог цього Закону та інших виданих на його виконання нормативно-правових актів єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці [10].

Під *віднесенням інформації до державної таємниці* слід розуміти визначену законом процедуру прийняття рішення державним експертом з питань таємниць щодо віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці із встановленням відповідного ступеня їх секретності. Таке рішення ґрунтується на обґрунтуванні та визначенні можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, передбачає включення відповідної інформації до *Зводу відомостей, що становлять державну таємницю*, та офіційне опублікування цього Зводу.

У зв'язку з цим *гриф секретності* є обов'язковим реквізитом матеріального носія секретної інформації, який засвідчує ступінь її секретності

та визначає особливий порядок доступу, використання, зберігання і захисту такої інформації.

Охорона державної таємниці являє собою комплекс організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання розголошенню секретної інформації, несанкціонованому доступу до неї, а також втратам її матеріальних носіїв.

Правове регулювання питань, пов'язаних із державною таємницею та дотриманням режиму таємності, здійснюється не лише Законом України «Про державну таємницю», а й низкою спеціальних нормативно-правових актів, зокрема: Законом України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ «Про Службу безпеки України», Законом України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ «Про оперативно-розшукову діяльність», Законом України від 02.07.2015 р. № 580-VIII «Про Національну поліцію», Законом України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про державну таємницю», *до державної таємниці у встановленому законом порядку може бути віднесена інформація у таких сферах:*

1. у сфері оборони;
2. у сфері економіки, науки і техніки;
3. у сфері зовнішніх відносин;
4. у сфері державної безпеки та охорони правопорядку.

Конкретні відомості можуть бути віднесені до державної таємниці за ступенями секретності «*особливої важливості*», «*цілком таємно*» та «*таємно*» лише за умови, що їх розголошення завдаватиме шкоди інтересам національної безпеки України. При цьому законодавством прямо забороняється віднесення до державної таємниці будь-яких відомостей, якщо це призводить до звуження змісту й обсягу конституційних прав і свобод людини і громадянина або створює загрозу життю, здоров'ю та безпеці населення.

Не належить до державної таємниці інформація:

- про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також про вплив товарів (робіт, послуг) на життя та здоров'я людини;
- про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян;
- про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури;
- про факти порушень прав і свобод людини і громадянина;

- про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб;
- інша інформація, доступ до якої відповідно до законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути обмежений.

Строк дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці встановлюється державним експертом з питань таємниць з урахуванням ступеня секретності інформації, критерії визначення якого встановлюються Службою безпеки України, а також інших обставин. При цьому такий строк не може перевищувати:

- для інформації зі ступенем секретності «особливої важливості» - 30 років;
- для інформації зі ступенем секретності «цілком таємно» - 10 років;
- для інформації зі ступенем секретності «таємно» - 5 років.

Після закінчення зазначеного строку державний експерт з питань таємниць приймає рішення про скасування рішення щодо віднесення інформації до державної таємниці або про продовження строку його дії в межах строків, установлених для відповідного ступеня секретності.

Отже, *ключовим критерієм належності інформації до державної таємниці є потенційна шкода, яка може бути завдана національній безпеці держави у разі її розголошення.* Це свідчить не лише про особливу цінність такої інформації, а й про функціональне призначення інституту державної таємниці як складової системи забезпечення національної безпеки. У доктринальних дослідженнях домінує позиція, відповідно до якої предметом державної таємниці є інформація, засекречування якої зумовлене її винятковою значущістю для державних інтересів. Така інформація охоплює оборонну, економічну, науково-технічну, зовнішньополітичну, безпекову та правоохоронну сфери, а її правовий режим передбачає спеціальну процедуру засекречування, врегульований порядок допуску та доступу, облік, зберігання і використання, а також систему юридичних гарантій захисту, у тому числі засобами кримінально-правового впливу.

Використана література:

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України : від 22.11.2006 р. № 12-рп/2006. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p606-06#Text> (дата звернення: 26.12.2025).

3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Дата оновлення: 14.06.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 26.12.2025).

4. Приймак Ю. Розвиток електронного урядування в Україні: організація національних електронних інформаційних ресурсів. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content-/upload/2013/11/2011-4-18.pdf> (дата звернення: 26.12.2025).

5. Про затвердження Порядку ведення та використання реєстрів : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 (у редакції постанови КМУ від 10.05.2018 р. № 357). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF> (дата звернення: 26.12.2025).

6. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 р. № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20> (дата звернення: 26.12.2025).

7. Про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2023 р. № 969. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/969-2023-%D0%BF> (дата звернення: 26.12.2025).

8. Вебдоступність сайтів державних органів влади : Звіт за результатами моніторингу UNDP. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-03/undp-ua-basic_web_accessibility_of_100_websites-2024.pdf (дата звернення: 26.12.2025).

9. Про деякі питання функціонування офіційного веб-сайту та інших веб-ресурсів Верховної Ради України : Розпорядження Голови Верховної Ради України від 31.01.2022 р. № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/21/22-%D1%80%D0%B3> (дата звернення: 26.12.2025).

10. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 26.12.2025).